"ఆడబ్రతుకే మధురమ్"

స్కెచ్

* శ్రీ చంద్రా రెడ్డిగారు *

తారల ఎరుపులు తగ్గక మునుపే, తూరుపురేఖలు తెల్లబడక మునుపే ఆ రెండిళ్ళు కలసివున్న ఆవరణలోని చిన్న యింట్లోంచి పాలుచిలికే ధ్వని వినపడుతుంది. లోపల ఆ యువతి పాలు చిలుకుతుంది. పిల్లవాడు (కొడుకు) లేచి ఏడుస్తాడు. పావుగంట సేపు వాన్ని సముదాయించి పాలిచ్చి నిద్రబుచ్చుతుంది. యింతలో భర్తలేస్తాడు.

"ఏయ్! యిదిగో కాళ్లమీద కొంచెం చెయివెయి!"

మరి కొంతసేపామెకు భర్త కాళ్లొత్తటంతో సరిపోతుంది. మరల పాలు చిలికేందుకు పోతుంది.

ఇంతలో తూర్పురేఖలు తెల్లనవుతవి. చీకటి విడిపోతుంది. అత్తగారు నిద్రలేచి వస్తుంది.

"యింకా పాలు చిలకటమే కాలేదా! అయ్యో కర్మ! యింతపొద్దెక్కింది. యిక మిగిలినపనంతా చేసేదెప్పుడు!" అంటుంది. ఆమె జవాబు చెప్పదు. కారణ మేమిటంటే ఆమె చెప్పే జవాబేటూ అత్తగారు నమ్మరు. అప్పుడు కొర కొరలాడే అత్తగారి ముఖాన్నొకసారి చూసి ఆందోళనతో తలవంచుకొని తనపని తాను చేసుకొంటుంటుంది. యింతలో పిల్లవాడు ఏడుస్తూ లేస్తాడు. ఆమె యిది గమనించనట్లు పని చేసికొంటున్నా మనసులో ఆ పిల్లవాడి యేడుపు మెత్తగా కోస్తూఉంటుంది. మరీ భరించ లేనప్పుడు ఆ పిల్లవాడినే రెండు దెబ్బలువేసి తనపని చేసుకొంటుంది.

భర్తగారు బారెడు సూర్యుడు పైకొచ్చాక లేస్తాడు.

"ఏయ్, కాఫీకాగలేదా?" అంటాడు.

"నీళ్ళు కాగుతున్నవి, యిప్పుడే తయారు చేసిస్తాను. వీడితో ఆలస్యమైంది" అని జవాబిస్తుందామె.

"సరేలే ఏడిశావ్—అన్నట్టు వీడిదేం శని అరుపు! వెధవని! వెధవ!" అంటూ మొహంలో వివిధ అసహ్యరసాలన్నీ పోషిస్తూ పిల్లవాన్నంటాడు. "ఒరేయ్, నోరు మూసికో! కుంఖా!"

దాంతో పిల్లవాడు హెచ్చు స్థాయియందు కొంటాడు. ఆయన ఎనిమిది గంటలకు నిద్రలేచిన విసుగుతో యేడుపు కలిసేటప్పటికి భరాయించ లేక మంచంమీద నుంచి దూకి, "రాస్కెల్! నీ పని యిలా కాదు" అంటూ వాడి రెండు చెవులు పట్టుకొంటాడు. ఆ పిల్లవాడు నొప్పికి పెట్టిన వెర్రి కేకలకు ఆమెవచ్చి భర్తచేతులు వదలిస్తుంది—

"అన్యాయంగా వాణ్ణి కొడతారెందుకండీ"

"కొట్టాల్నా, చంపాల్నా వాణ్ణి! ఏడుపు మొహమూ వాడూను" అని ఆమె భర్త గర్జిస్తాడు. ఏమిటి! ఎందుకు! ఎవర్ని! అతననేది అతనికే తెలీదు. నీళ్ళు పుక్కిలించిబయట ఊమిసి మరల తన పడకకు చేరతాడు. ఆమె కాఫీ తెచ్చి యిస్తుంది. భర్తగారు చప్పరించి "యీ కాఫీ నీ మొహమల్లే ఉన్నదిలే. అసలు నీకు కాఫీ కాయటం చాతయితే కదూ! యింకొంచెం చక్కెర వెయ్యి" అంటాడు. ఆమె చక్కెర తెచ్చి కాఫీలోవేసిన తర్వాత పెద్దలోటాడు కాఫీని గొంతులో పోసికొని బీడీ వెలిగించుకొంటూ ఆ ఆవరణలోంచి బయటకు వెళ్ళిపోతాడు.

దేవుడికి తన పవిత్రమైన హస్తాలతోకోసిన పూజాపుష్పాలను ఒక పళ్లెంలో ఉంచుకొని అత్తగారొస్తుంది. చూసి అంటుంది "యింకా కాఫీలు తగలేసి కాస్తూ కూచుంటే గతుకెప్పుడు ఉడకేయటం?"

ఆమె మనసులో అంటుంది "మీ కొడుకునే అడగకూడదు! ఆ సంగతి!" పైకి నిశ్శబ్దంగా ఊరుకొంటుంది.

అంతే! ప్రతినిమిషమూ ఆ విధంగానే నిర్నిమిత్తంగా ఢీకొంటూ ఉంది. మధ్యాహ్నం అత్తగారు పెసలెక్కడ ఎండ పోయాల్సిందో, ఎంత కందిపప్పు ఉడకేయాల్సిందో,

ఆమెకు చెప్పి నిద్రపోతుంది—ఆమె చూపు యే విధంగాను పైకి చూడలేదు. వంచబడిన మెడతో ఆనంద మయంగా ఆ సంసార ఆవరణలో రంగులరాట్నంవలె తిరుగుతూంటుంది.

రాత్రి తొమ్మిదవుతుంది. ముసలి మామ అన్నానికొస్తాడు. "అది బాగులేదు, ఇది బాగులేదు" అని కోడలి మీద విసుక్కుంటూ సగం తిని సగం గిన్నెచుట్టు చల్లి రామ నామం జపంచేసికొంటూ లేచిపోతాడు. తరువాత అత్తగారొస్తుంది భోజనానికి. కూర తన కొడుక్కుమాత్రం మిగిల్చి మిగతా భాగమంతా తనే వేసికొని తినేస్తుంది. యింతలో పిల్లవాడు లేచి ఏడుస్తాడు. అత్తగారి గిన్నె ఆమె కడిగేంత వరకు వాడు యేడుస్తూనే ఉంటాడు. తరువాత వాన్ని ఓదార్చబోతోంది. అత్తపోయి పండుకొని నిద్రపోతోంది. ఆమెకు కడుపులో ఆకలికూడా సమసి పోతోంది. పిల్లాడికి పాలిచ్చుకొంటూ అలాగే కళ్ళు మూసుకొని మగతలో పడిపోతుంది. నిద్రలో భయం గొలుపుతూ యేవేవో వింత ముఖాలు కనపడ్తాయి. పరిశ్రమ మితిమీరినందువల్ల నిద్రరాక వెంటనే లేస్తుంది. భయపడిన కలలన్నీ స్పృహాలోకి తెచ్చుకొంటుంది.

భర్తవస్తాడు. ముందు భయపడి తర్వాత గుర్తించిలేస్తుంది. వేడినీళ్లు తోడిచ్చి తరువాత అన్నం పెడుతుంది. భర్తగారు ఏదో కొద్దిగా కెలికి "దీంట్లో పులుసు తక్కువ, దాంట్లో కారం లేదు. దరిద్రపు మొహానివి యేం చేసినా యింతే" అంటూలేచి పోతారు. కాని అతడు తినని కారణం కూరలు సరిలేక కాదనీ, వచ్చే ముందు పావలా యిచ్చికొని తిన్న దోశెలూ వగైరాలని, ఆమెకేం తెలుసు.—ఆ విస్తట్లో మిగిలిన భోజనం ముందు ఆమె కూచొని తినడాని కుపక్రమిస్తుంది. ఆకలిలేదు పదిన్నర గంటలయింది. సగం తిన్నాక పిల్లవాడు లేచి ఏడుస్తాడు. ఏదో కడుపులో కదిపినట్లయి లేచి విస్తరెత్తి చేయికడుక్కొని పిల్లవానివద్దకు వచ్చి పండుకొంటుంది.

మరల వేకువనే లేవటం యధాకార్య కలాపాల్లోలోటు లేకుండా చూడాలనుకోవటం మామూలుగా సాగుతూ ఉంటుంది.

యీ విధంగా గిరగిర ఆ యింటిచుట్టు తిరుగుతూ కొన్ని రోజులకు జబ్బున పడుతుంది. మొదటి నాలుగు రోజులూ ఏదో మామూలు జబ్బని బలహీనంగా ఉన్నగాని తనపని చేసికుంటూనే వుంటుంది. తనకు జబ్బని చెప్పుకోదగ్గ వాళ్ళెవ్వరూలేరు యీ కుటుంబములో. అథవా భర్తనమ్మినా అత్తగారి భయంవల్ల ఆ నమ్మకం అపనమ్మక మవుతుందనే మహత్తర విషయాన్ని ఆమె తెలిసికొని ఉంది కాబట్టి జబ్బు సంగతి ఎవరికీ చెప్పలేదు. ఐదోరోజున జబ్బు జాస్తయి కదల కుండా పడిపోతుంది.

అత్తగారంటుంది "మూన్నాళ్ళకు ఒకసారి జబ్బునపడితే యిక్కడ చేసేవారెవరు ?" జబ్బు కూడా ఆమె చేతిలోని విషయమేకదూ! మరి.

ఆమె యీ మాటలతో ఉక్రోషంగా లేచి ఏదో ఒక పని చేయ బోతుంది. ఆ కుండలలో ఏదో ఒకటి పగిలి పోతుంది. దాంతో అత్తగారొచ్చి అంటుంది. "—మహాతల్లీ! నా అమ్మా! నువ్వు యేమీ చెయ్యక్కర లేదులే! కుండలెందుకు పగుల గొడతావు ?"

రోజు రోజుకు జబ్బు పెరుగుతూనే ఉంటుంది. మంగలి నారయ్యవచ్చి ఏదో మందిస్తుంటాడు, కాని తగ్గటం లేదు. చూడవచ్చిన పక్కింటి స్త్రీతో రహస్యంగా చెబుతుందామె—"ఎవరైనా మనిషిని మావూరంపి నేనుజబ్బులో ఉన్నాను, మానాన్నను రమ్మనమన్నాను అని చెప్పమనండి"—

సరే! రెండోరోజులకు ఆమె తండ్రి బండితోసహా వస్తాడు. అత్తచూసి గ్రహించి అంటుంది. "—మంగలి నారయ్య కూడా మందిచ్చాడు. యిక ఫర్వాలేదు రెండు రోజుల్లో నయమవుతుందని చెప్పాడు."

ఆమె తండ్రి అంటాడు "రెండు రోజులలో బాగయి వస్తుంది లెండి పంపండి."

మంగలి వైద్యుడి ఫీజయినా తగ్గుతుందని భర్తగారు తొందరగా పయనముచేసి భార్యను ఎంతో ప్రేమతో బండి వరకు చెయ్యి పట్టుకుని తీసుకొచ్చి బండిలో యెక్కించి పంపుతాడు.

(తరువాయి 32వ పేజీలో)

తక్కువలుంటే అది చేసుకోనేవాడి అదృష్టము నాలుగు సంవత్సరాలనుంచి ఒకే కాలేజిలో చదివిన యువతిని సహచరిగా యేరుకోవడములో నేనే మనవారి కన్నా ఒక మెట్టు మెరుగనిపించుకుంటాను, ఏమంటావ్?"

"ఏమనేది? నీ ఖర్మ కాలిపోయి నీకాబుద్ధి బుట్టింది గాని! అంత పెద్ద చదువుల వారు కొంప కాచి పెట్టుకొని యుంటారటరా? మీ నాన్న సంపాదించిన మూడెకరాలు డాబా వొక్క యేడాదిలో పూర్తి జేసుకుంటావు. నీ జీతపురాళ్లు ఆమె సరదాలకేమూలకు?"

"సుభద్ర యేనాడూ అట్టహాసంగా డ్రస్సు జేసికోవడము గూడనే జూడలేదు. పెళ్లి జేసుకుంటూనే సహజమైన ఆమె గుణాలు ఒక్కమారు మారిపోతాయని నేను నమ్మను."

"రామూ, మనసెట్టు మాబాగా కుదిరినదోయ్. నేనేమో కట్నాల కన్నెను జేసుకుంటున్నా. నీవేమో విద్యాధికురాలి విభుడవౌతావు. మోహన్ సునీతిని చేసుకుంటాడట. వాళ్లిద్దరు కలిసి సంఘాన్ని వుద్ధరిస్తారట"

"సునీతి యెవరోయ్"

"మధుసూదనరావుగారి యేకైక పుత్రిక. ఆ అమ్మాయి క్వీన్‌మేరి కళాశాలలో బి. యస్. సి చదివినది. చూడాలి మన ముగ్గురి జీవితాల భవిష్యత్తు!"

రామం కలెక్టరాఫీసులో గుమస్తా, చీకటి బజారులో నేను వ్యాపారం జేయరాలేదు నాదంతా వెలుతురు బజారే నంటూ రఘూ, "యేదోయ్ నీ లెక్కలు జూపు" అంటూ మోహన్ ఒకే వూరిలో జీవించుచున్నారు. ఇళ్లు దొరకని యీ రోజుల్లో ముగ్గురొకే చోట నివసించు చున్నారనుట వూహాతీతము. ఊరు మూడు చివరలా ముగ్గురున్నారు.

(సశేషం)

(30 వ పేజీ తరువాయి)

కొద్ది రోజులకు ఆమెవళ్లు నయమవుతుంది. భర్తవచ్చి తీసుకొని పోతాడు. నడుములు కదుములు కట్టేట్లు ఊగులాడుతూ పోతున్న బండిలో ప్రయాణంచేస్తూ ఆమె అనుకొంటుంది "యీ బండీ నా బతుకులాగా యీడ్చుకొంటు పోతుంది." పిల్లవాడికి పాలిస్తూ మగతగా తన చిన్న తనపు ఆనందజీవిత స్వప్నాలోకి కెడుతుంది. ఎంతో గొప్పవైన ఆ రోజులు ఆ ఆటనుంచి తన అత్తింటి కాపురమువరకు కళ్ళల్లో వరుసగా నీటితో తిరిగిపోతుంటవి. అత్త స్వప్నాలోకొచ్చి ఆమె భయంకరమొహాన్ని చూచేటప్పటికి భయంతో తనకు తెలీకుండానే నోట్లోంచి చిన్న ఆక్రందన వెలువడుతుంది. దాంతోకూడా పిల్లవాడు కెవ్వుమంటాడు. భర్త అసహ్యంతో "ఏమిటిది! గొడ్డుమాదిరి" అని అంటాడు. ఆమె అవమానంతో తలవంచుకొంటుంది.

అస్తమానమయ్యే సరికి బండి అత్తవారింటికి చేరుకొంటుంది. ఆందోళన జాస్తిఅవుతుంది. మామగారి ఈసడింపు మాటలు అత్త తుపాను వర్షము......బండి వాకిట నిలుస్తుంది.

బండి దిగంగానే ఆమెకుకనిపించింది అత్తగారి ముఖము దాంటో మినుకు మినుకనే ప్రమిదలోని దీపాలవంటి కళ్ళు ఆమె జీవితంలో మరువలేదు.

అత్తగారంటుది—"యిన్ని రోజులు తిష్టవేశావే! చాల తొందరగా వచ్చావ్ మహా!"—

మరల ఆమె రణరంగం మధ్య కొచ్చింది. అయితే యీ రణరంగంలో నిస్సహాయురాలామె. ఆమెతో ప్రతి ఒక్కరు ఎందుకు యుద్ధానికి తలపడతారో ఆమెకు బోధపడం లేదు. రాజులకు లేళ్ళవేటంటే ఎంతమక్కువో వీళ్ళకు ఆమెతో కలపడటమంటే అంతయిష్టము.

యీ విధంగా భూదేవివలె తనచుట్టు తాను తిరుగుతూ, తన అత్త, మామ, భర్త, ఆ యిల్లు అనబడే ప్రపంచం చుట్టు తిరుగుతూ, "మానవ జీవి నూరేళ్ళు బ్రతుకాలి" అనే శాస్త్రకారుల వాక్యాన్ని దగ్ధంచేస్తూ తన పందొమ్మిదో సంవత్సరాన్నే తీరని వ్యాధులకుగురయి ఆ చీకటి గుహకు ఎరవుతుంది. తప్పదు.

★